

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Daha fazla bilgi için, bu belgenin sonunda bulunan yazarın telif hakkı ile ilgili kısmı okuyabilirsiniz.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Driza/Arnavutluk – 33771/02

Karar 13.11.2007

Madde 6

Medeni yargılama

Madde 6–1

Mahkemeye ulaşma

Adil yargılama

Kesinleşmiş adli kararların yeniden gözden geçirilmesi yargılaması ve Yüksek Mahkeme'nin tarafsızlığı sorunu, malların iadesine hükmeden idari ve adli kararların uygulanmaması: *İhlal*

Madde 13

Etkili yol

Yasal çerçeve ve uygun mekanizmaların bulunmayışından dolayı başvuruçuların kendilerine tazminat verilmesine hükmeden idari ve adli kararları uygulatamamaları: *İhlal*

Madde 46

Madde 46–2

Kararın uygulanması

Genel tedbirler

Yasal çerçeve ve uygun mekanizmaların bulunmayışından dolayı başvuruçuların kendilerine tazminat verilmesine hükmeden idari ve adli kararları uygulatamamaları: *Uygun hukuki, idari ve bütçesel mekanizmaların gösterilmesi*

[Bu özet 13 Kasım 2007 tarih ve 38222/02 no'lu *Ramadhi ve diğerleri/Arnavutluk* kararını da içermektedir]

Olaylar: Bu iki davada, başvuruçular, komünist rejim altında kamulaştırılan ebeveynlerine ait topraklarla ilgili olarak, malların iadesi ve mal sahiplerinin zararlarının karşılanması hakkında 1993 tarihli kanuna (“1993 kanunu”) dayanarak verilen kararları uygulamadıklarını iddia etmektedirler.

Driza davasında başvuruçunun ebeveyninin mallarının yasadışı bir şekilde millileştirildiğine ve bu malların iadesine karar verilmiştir. Söz konusu malların iadesinin imkânsız olmasından dolayı, yetkililer, bunların yerine, başvuruçuya iki tane toprak vermeyi kararlaştırmış ve bu karar malların iadesi ve tazminat komisyonu tarafından da onaylanmıştır. Ne var ki, başvuruçu, başkaları tarafından kullanılan söz konusu parselleri zilyetliğine alamamıştır. Sonradan, başvuruçunun bu topraklar üzerindeki hakları iki ayrı davayla itiraz konusu edilmiştir. Birinci davada, Yüksek Mahkeme Genel Kurulu, Malların İadesi ve Tazminat Komisyon’un kararını onayan Yüksek Mahkeme İdari Dairesi’nin kesin kararına karşı toprakları işgal edenlerden birisinin yapmış olduğu yargılamanın yenilenmesi talebini kabul etmiştir. Başvuruçunun iki parselden küçüğüyle ilgili ileri sürdüğü iddiaları da reddetmiştir. İkinci dava ise yetki aşımı nedeniyle Komisyon kararının bütün hükümlerini bozan bir bölge mahkemesi kararının Yüksek Mahkeme Hukuk Dairesi tarafından onaylanmasıyla sonuçlanmıştır. Başvuruçuya tazminat verilmesine hükmedilmiş ancak bu tazminat kendisine halen ödenmemiştir.

Ramadhi ve diğer beş başvuruçu davasında Malların İadesi ve Tazminat Komisyon’u, başvuruçulara bir parselin iadesine ve tazminat verilmesine karar vermiştir. Başvuruçular söz konusu parseli almış ancak söz verilen tazminatı alamamışlardır. Ondan sonra, başvuruçular başka bir parsel ile ilgili talepte bulunmuş ve bölge mahkemesinde yapılan bir yargılamadan sonra, başvuruçulardan üçünün parsel üzerindeki hakkı bir tarım komisyonu tarafından onaylanmıştır. Ancak söz konusu parsel sonradan üçüncü kişilere devredilmiştir.

Hukuk: Madde 6 § 1 – *Driza:* Başvuruçu kesinleşmiş bir kararın yargılamanın yenilenmesi sonucunda iptal edilmesinin hukuk güvenliği ilkesini ihlal ettiğini, Yüksek Mahkeme Genel Kurulu’nun tarafsız olmadığını ve yetkililerin kesinleşmiş kararları uygulamadıklarını iddia etmiştir.

a) *Hukuk güvenliği:* Kesinleşmiş bir kararın gözden geçirilmesine ve paralel bir yargılama yapılmasına izin vermekle, Arnavut Yüksek Mahkeme’si, icra hükmünde olan kesinleşmiş bir kararın alınmasıyla sonuçlanan bütün bir yargılamayı ortadan kaldırmıştır.

b) *Tarafsızlık:* Yenileme prosedürü daha önce aynı davada başvuruçu aleyhine bir karar almış olan Yüksek Mahkeme başkanının talebiyle başlatılmıştır. Başkan, bu yenileme başvurusunu değerlendiren ve sonrada başvuruçu lehine olan kesinleşmiş kararı esas yönünden iptal eden Yüksek Mahkeme heyetinde bulunmuştur. Hiç kimse bir dava da hem taraf hem de hâkim olamayacağından, bu uygulamalar “sübjektif tarafsızlık” ilkesine aykırıdır. Yüksek Mahkeme’nin objektif tarafsızlığı da şüpheli görünmektedir, çünkü daha önce davaya bakmış olan üç hâkim yenileme talebinin kabul edilebilirliği ve esasını karara bağlayan heyette bulunmuş ve ayrıca üç tane meslektaşları da baktıkları davayla ilgili görüşlerini daha önce açıklamışlardır.

c) *Kesinleşmiş kararların uygulanmaması:* AİHM, daha önce farklı ifadeler kullanmış olsa da, malların iadesi davalarında verilmiş olan kesinleşmiş kararların uygulanması konusunda Arnavutluk’ta güçlük yaşanılmaya devam edilmektedir. Yetkililer Yüksek Mahkeme kararlarının uygulanmasını sağlayacak tedbirler almayarak 6 § 1 maddesi hükümlerini her türlü etkililikten mahrum bırakmışlardır.

Sonuç: İhlal (Oybirliğiyle).

Ramadhi ve diğerleri – Kesinleşmiş bir kararın uygulanmaması: Bir bölge mahkemesinin başvuruçuların dosyalarının yeniden incelenmesi kararı vermesi üzeri, tarım komisyonu üç başvuruçunun üç parsel üzerinde mülkiyet hakları bulunduğunu kesin bir şekilde doğrulamıştır. Ancak, bu arada, bu parseller üçüncü şahıslara transfer edilmişti. Dolayısıyla, başvuruçuların mülkiyet hakkıyla ilgili sorunlarının çözülmekten uzak olduğu ve yetkililerin bölge mahkemesinin vermiş olduğu kararı uygulamadıkları aşikârdır.

Sonuç: İhlal (Oybirliğiyle).

Madde 13 – *Driza*: Hükümet mallarının iadesi mümkün olmayan mal sahiplerinin tazminat taleplerini incelemek için uygun bir mekanizma oluşturmamıştır. Özellikle, söz konusu malların değer tespitini yapacak yetkili organlar oluşturulmamış ve değer tespiti için gerekli planlar sunulmamıştır. Bunun dışında, Hükümet’in yakın gelecekte ya da yeteri kadar hızlı bir şekilde, başvuruçuların haklarıyla ilgili sorunların çözümünü sağlayacak bir mekanizma kurması da düşük ihtimaldir.

Sonuç: 1 no’lu Protokol’ün 1. maddesiyle bağlantılı 13. madde ihlali (Oybirliğiyle).

Ramadhi ve diğerleri: AİHS ve ulusal hukuk, kesinleşmiş bir kararın – bu karar idari de olsa adli de olsa – uygulanması gerektiğini söyler. Oysaki başvuruçular lehine verilen komisyon kararlarının uygulanması için hiçbir tedbir alınmadı. Tarım komisyonlarının kararlarının uygulanması hiçbir düzenlemeye konu olmamıştır. Özellikle, bu kararlara karşı istinaf yoluna başvurulması hiçbir süreye bağlanmamış ve bu kararların uygulanmasını sağlayacak özel bir yol öngörülmemiştir. Her ne kadar, Arnavut Bakanlar Konseyi tazminatla ilgili uygun usul ve biçim şartlarını belirleme görevini üstlenmişse de, bu alanda uygulanacak metot ve kuralları detaylarıyla belirlememiştir. Başvuruçular lehine verilen kararlar 11 yıldan beridir uygulanmamakta ve yakın gelecekte bu yönde gerekli tedbirlerin alınacağına ilişkin Hükümet hiçbir şey sunmamıştır.

Sonuç: 13. maddenin 6. maddenin birinci paragrafıyla bağlantılı ihlali (Oybirliğiyle).

1 no’lu Protokol’ün 1. maddesi – *İki davada*: Hükümet’in başvuruçular lehine verilmiş olan kararları senelerdir uygulatamaması başvuruçuların mülkiyetlerine saygı haklarına yapılmış bir müdahaledir. Yetkililer bu müdahale için yeterli bir açıklama sunmamışlardır. Kaynakların yetersizliği kesin ve bağlayıcı bir mahkeme kararıyla tespit edilen bir devlet borcunun ödenmemesi için gerekçe oluşturamaz.

Sonuç: İhlal (Oybirliğiyle).

Madde 46 – *İki davada*: AİHM Arnavut adalet sisteminde bazı boşluklar olduğunu ve bu boşlukların sonucu olarak ta bütün bir kategorideki insanların, kendilerine komisyon ve mahkeme kararlarıyla verilen tazminatların ödenmemesinden dolayı, mülkiyetlerine saygı hakkından maruz kaldıklarını tespit etmektedir. Bu başvurulara benzer onlarca başvuru AİHM önünde beklemektedir. Bu başvuruların sayılarının gittikçe artması devletin AİHS’den doğan sorumluluğu için ağırlaştırıcı bir faktör ve AİHS tarafından oluşturulan mekanizmanın etkililiği için de bir tehdittir.

AİHM Arnavutluk’u aynen tazmine hakkı olan başvuruçuların mallarına değer biçilmesi için gerekli planların oluşturulması ve mali bir tazmine hakkı olanlar için uygun bir fonun

oluşturulması dâhil gerekli yasal, idari ve bütçesel tedbirleri acilen almak suretiyle 1993 yasasının öngördüğü tazminatların verilmesi önündeki bütün engelleri kaldırmaya davet eder.

Madde 41 – Driza: İki parselden küçüğüyle ilgili olarak, savunmacı devlet başvurucuya, ya 1 650 m2 büyüklüğünde bir toprak ve 50 000 EUR ya da maddi ve manevi zararları için 280 000 EUR vermelidir. İki parselden büyüğüyle ilgili olarak, Arnavutluk maddi ve manevi tazminat olarak başvurucuya 500 000 EUR vermelidir.

Ramadhi ve diğçerleri: Arnavutluk ilk üç başvurucuya maddi ve manevi zararları için, ya 30 500 m2 büyüklüğünde bir toprak ve toplam 25 000 EUR ya da toplam 120 000 EUR ödemelidir. AİHM 5 500 m2’lik bir parsel ve iki tane ticari amaçlı kullanılan yerin ellerinden zorla alınmasıyla oluşçan maddi ve manevi zararları için başvurucuların hepsine toplam 64 000 EUR verir.

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin resmi dilleri Fransızca ve İngilizce’dir. Bu çeviri, Avrupa Konseyi’nin insan haklarına destek Fonu’nun desteğıyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme’yi bağlamamaktadır ve Mahkeme, kalitesi konusunda herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının veritabanı olan HUDOC üzerinden (<http://hudoc.echr.coe.int>) veya HUDOC’un bildirdiğı başka veritabanları üzerinden yüklenebilir. Davanın isminin tamamen yazılması, yukarıdaki telif hakkıyla ilgili ifadelerin kullanılması ve insan haklarına destek Fonu’na referans yapılması şartıyla ticari olmayan amaçlarla kullanılabilir. Bu çevirinin tamamını veya bir kısmını ticari amaçlarla kullanmak isteyen herkesin, bu durumu belirtilen adrese bildirmesi rica olunur: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case–law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non–commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l’Europe/Cour européenne des droits de l’homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l’homme sont le français et l’anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l’homme du Conseil de l’Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle–ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l’homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de données à laquelle HUDOC l’a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l’affaire soit cité en entier et s’accompagne de l’indication de copyright ci–dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l’homme. Tout personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l’adresse suivante: publishing@echr.coe.int.